

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора технічних наук, доцента
Беспалько Руслана Івановича

на дисертаційну роботу
Трегуб Юлії Євгенівни

«УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН В УКРАЇНІ»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук
за спеціальністю 05.24.04 – кадастр і моніторинг земель

Актуальність теми дослідження, та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Розвиток земель промисловості нерозривно пов'язаний з економічними, екологічними та технологічними особливостями. Окрім економічних переваг (формування понад четверті ВВП) їх використання обумовлює екологічні ризики навколишнього середовища, створює незручності повноцінного користування та розпорядження прилеглими територіями суміжних суб'єктів землеустрою. Держава декларуючи принципи узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів повинна сприяти мінімізації негативного впливу на довкілля та встановлювати обґрунтовані обмеження у вигляді санітарно-захисних зон.

Наразі, відсутні відпрацьовані механізми формування зон дії обмежень, які б узгоджувалися і з планувальними характеристиками, і належним чином реєструвалися у ДЗК, а потім переносилися та закріплювалися на місцевості. Невирішеною залишається проблема перенесення на місцевість меж об'єкта, що має форму кола (еліпса) або їх частин, що є одним із розповсюджених випадків для санітарно-захисних зон. Формування зон обмежень – складна міждисциплінарна задача, яка потребує взаємодії фахівців землеустрою, геодезії, екології та містобудування. Тому, досліджувані у дисертаційній роботі питання є важливими і актуальними.

Обґрунтування мети, завдань і напрямків дослідження

Автор поставила перед собою за мету роботи вирішення науково-прикладної задачі удосконалення інформаційного та методичного забезпечення формування санітарно-захисних зон.

Для розв'язання цієї задачі було поставлено такі завдання дослідження: проведення ретроспективного аналізу стану використання земель промисловості; аналіз нормативно-правового регулювання та стандартизації щодо формування зон обмежень навколо режимоутворюючих об'єктів; проведення структуризації факторів, що впливають на визначення розмірів обмежень; розробці концептуальної моделі формування санітарно-захисних зон; проведенні апробації результатів дослідження на прикладі промислових підприємств м. Дніпро.

Назва дисертації у повній мірі відповідає змісту дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів, їх обґрунтованість і достовірність

Наукова новизна роботи відповідає заявленим позиціям. Дисертанткою заявлено складові наукової новизни, які можна оцінити, а саме:

- структуровано фактори, що впливають на визначення просторових характеристик зон обмежень у використанні земель. Така структуризація за розміром обмеження та його конфігурацією демонструє високий рівень факторного та системного аналізу проведений авторкою.

- систематизовано планувальні моделі санітарно-захисних зон, вдало використавши метод візуального моделювання.

- досліджено та встановлено вимоги до просторових характеристик санітарно-захисних зон. Використання запропонованих вимог є виправданим, а отримані результати носять інноваційний характер.

- розроблено концептуальну модель формування санітарно-захисних зон на основі структурно-функціонального моделювання.

Зміст дисертації достатньо обґрунтований та достовірний за своїми науковими положеннями, висновками та рекомендаціями. Всі етапи проведеного дослідження опираються на загальнонаукові методи пізнання.

Дисертанткою проведено детальний огляд та оцінку переліку вітчизняних і зарубіжних праць учених за досліджуваним напрямком. Ця частина дослідження підтверджується переліком використаних джерел.

В дисертаційній роботі послідовно і логічно розкрито поставлені завдання дослідження, що засвідчує про досягнення обраної мети та завершеність в опрацюванні теоретичного та науково-практичного вирішення проблеми.

Текст автореферату дисертації відповідає основним положенням та результатам дисертації.

Значущість дослідження для науки та практики та шляхи його використання

Практичне значення дослідження корелює з актуальністю та завданнями дослідження і спрямоване на удосконалення інформаційного наповнення державного земельного кадастру інформацією про санітарно-захисні зони та встановлення на місцевості їх меж різних конфігурацій. Отримані наукові результати мають достатній рівень апробації як у науковій спільноті, так і в академічній.

У дисертаційній роботі автором сформульовано та вирішено такі завдання:

1. Ретроспективний аналіз та аналіз сучасного стану використання земель промисловості і аналіз нормативно-правового регулювання та стандартизації щодо формування зон обмежень навколо режимоутворюючих об'єктів.

2. Дослідження факторів, що впливають на визначення розмірів обмежень у використанні земель, систематизація планувальних моделей санітарно-захисних зон та підходів до їх державної реєстрації, обґрунтування інформаційного забезпечення формування обмежень у використанні земель та встановлення вимог до їх просторових характеристик.

3. Розроблення методики встановлення на місцевості межсанітарно-захисних зон, розроблення концептуальної моделі формування санітарно-захисних зон в Україні, опис відповідної концепції та апробація.

Оцінка змісту дисертації, стилю та мови дисертаційної роботи її завершеності та оформлення

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, в якій у повній мірі вирішено поставлені завдання, присутня заявлена авторкою наукова новизна та практична цінність. За структурою робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 177 сторінок. У тексті міститься 41 графічна ілюстрація та 9 таблиць, список використаних джерел обсягом 141 найменування, додатки на 3 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, завдання та методи її досягнення, визначено об'єкт, предмет, наукову новизну та практичне значення дисертаційного дослідження коротко розкрито основний зміст роботи.

У першому розділі «Сучасний стан використання земель промислових підприємств», виконано ретроспективний аналіз розвитку промисловості в Україні, досліджено нормативно-правове регулювання використання земель промисловості та сучасний стану проблеми встановлення обмежень у використанні земель.

Ретроспективний аналіз надав змогу виявити основні тенденції розвитку промисловості та конкретно промислових підприємств у розрізі регіонів. Сьогодні Київська, Дніпропетровська та Харківська області лідери розвитку та утворення нових промислових підприємств, також позитивна динаміка наявна у Запорізькій, Львівській та Одеській областях.

Другий розділ «Дослідження підходів до формування санітарно-захисних зон та обґрунтування інформаційного забезпечення їх державної реєстрації» присвячено питанням визначення факторів що впливають на формування СЗЗ навколо РУО, систематизації планувальних моделей, обґрунтування інформаційного забезпечення формування обмежень у використанні земель та встановлення вимог до їх просторових характеристик.

У третьому розділі «Методичне та інформаційне забезпечення встановлення санітарно-захисних зон промислових підприємств» пропонується методика встановлення на місцевості меж СЗЗ, а також розроблено концептуальну модель формування СЗЗ, елементи якої апробовано для формування СЗЗ промислового підприємства у м. Дніпро.

Запропонована методика враховує можливості встановлення на місцевості меж СЗЗ з елементами кола (еліпсу) та використанням як класичного геодезичного обладнання, так і сучасного GNSS-обладнання

У дисертації виконано обґрунтування та наведені практичні пропозиції щодо інформаційного та методичного забезпечення формування СЗЗ промислових підприємств та проведення їх державної реєстрації.

Дисертація відповідає основним вимогам встановленим щодо оформлення. В ній у достатньому обсязі наведено графічні та ілюстративні матеріали та додатки.

Робота успішно пройшла перевірку на наявність текстових запозичень, у дисертації відсутні будь-які ознаки порушення академічної доброчесності у частині формування наукових результатів, а також наукової новизни та практичної цінності.

Наукові публікації за темою дисертаційної роботи відповідають напряму тематики дослідження та відображають основні наукові результати, які подаються у тексті роботи.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження, зауваження та пропозиції

Серйозних зауважень, які можуть поставити під сумнів одержаних дисертанткою основних висновків не виявлено. Однак містяться наступні недоліки:

1. На рис. 1.1. зображено структуру земельного фонду України, яка містить 6 показників в легенді. Проте, по-перше не зафіксовано станом на яку дату, і за якими джерелами одержано ці дані; по-друге Держгеокадастр окрім шести типів земель, наведених в легенді рисунку, виділяє сьому – інші землі, частка якої коливається в діапазоні 2,1-2,2% залежно від року. В такому разі, спосіб представлення круговою діаграмою є недоцільним, так як авторка не ілюструє весь земельний фонд (100%).

2. В питанні 1.1., зокрема в табл. 1.1, 1.2 та на рис. 1.4 авторка виконуючи ретроспективний аналіз оперує виключно показником кількості підприємств. Однак, наскільки доцільно визначати лідерство областей лише за кількістю підприємств? Чому не беруться до уваги показники розмірів цих підприємств (площі) в розрізі областей, якщо об'єктом дослідження заявлено землі промислових підприємств?

3. В питанні 1.2 (с. 24-25) авторка розкриваючи набуття права власності на земельну ділянку для розміщення промислових підприємств зазначає торги, і один із варіантів – емфітевзис. Проте, емфітевзис передбачає право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб та обов'язком її використання відповідно до цільового призначення. Що в такому разі мається на увазі?

4. Важко погодитися з інформацією на рис. 1.8 щодо часткового представлення водоохоронних обмежень. Тому що, наявний в публічній кадастровій карті шар «Умовна прибережна захисна смуга» носить інформативний характер та не є офіційними відомостями ДЗК (які передбачено оприлюднювати на офіційному веб-сайті Держгеокадастру згідно ст. 36 ЗУ «Про Державний земельний кадастр»). Крім того, при побудові цього шару – не враховано показники подвоєння розмірів прибережних захисних смуг (в межах водоохоронних зон) при крутизні схилу більше 3° (ст. 88 Водного кодексу України) та випадки встановлення розмірів водоохоронних зон на підставі містобудівної документації.

5. На с. 70 піднімається питання забезпечення прав інших осіб відповідно до вимог Конституції. Однак, окрім юридичних та фізичних осіб такі права можуть виникати і в інших суб'єктів землеустрою, зокрема – органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради

міністрів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування (ст. 4 ЗУ «Про землеустрій»).

6. На с. 93 авторка робить припущення про оптимальне значення довжини сторони багатокутника (хорди) в 50-55 м. Проте, більшість земельних ділянок особливо з приватною забудовою мають значно меншу ширину, і все одно проходження хорди (частини хорди) вказаного розміру через земельну ділянку доведеться закріплювати додатковими межовими знаками. Тому, кількість кутів повороту в першу чергу буде залежати від ситуації на місцевості щодо існуючих меж земельних ділянок.

7. На рис. 3.1 та 3.2 на с. 97 на лінійних елементах червоного кольору слід було зобразити «вузлові» точки.

8. На с. 98 авторка стверджує, що «детального опису винесення значної кількості вершин кутів поворотів з високою точністю і надійним контролем не наведено». Проте, у чому власне особливість та унікальність технології перенесення в натуру поворотних точок санітарно-захисної смуги від аналогічного перенесення в натуру поворотних точок масивів земельних ділянок – не зрозуміло.

9. На с. 98 під час формулювання першого випадку, авторці слід взяти до уваги той факт, що більшість моделей електронних тахеометрів можуть здійснювати винесення в натуру точок одразу за координатами. Єдине, що для цього потрібно – наявність на місцевості точок з відомими координатами (двох вихідних). Такими точками можуть слугувати пункти державної геодезичної мережі (ДГМ), розрядних геодезичних мереж, інші опорні точки для моніторингових спостережень за деформаціями, зміщеннями та ін. Навіть у випадку рекогностування місцевості, значення координат можна одержати здійснивши замовлення геодезичної інформації в НДІ «Геодезії та картографії».

10. Під час формулювання другого випадку (с. 103-104) використання GNSS-обладнання виправдане лише тоді, коли земельна ділянка позбавлена забудови, деревної та чагарникової рослинності, високих огорож та інших об'єктів, що потенційно можуть спотворювати точність проведення знімання та одержання допустимої середньоквадратичної похибки положення межового знаку для території міст в 0,1 м. Однак, чи в багатьох випадках існують наближені до ідеальних умови місцевості особливо на землях промисловості?

Загалом, наведені зауваження носять дискусійний характер і суттєво не впливають на загальні позитивні враження від дисертаційної роботи.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Дисертацію та автореферат викладено з використанням існуючої термінології та понятійного апарату, послідовно, коректно, логічно та структуровано.

За результатами проведених досліджень опубліковано 7 наукових статей у фахових виданнях затверджених в переліку Міністерства освіти і науки України та 2 – у міжнародних рецензованих журналах (база Scopus).

Всі опубліковані статті унікальні, оприлюднювалися автором послідовно до етапів дослідження.

Результати пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах (15 публікацій). У публікаціях авторки аргументовано їх наукову та практичну значимість для дисертаційного дослідження.

Загалом, публікації відображають повною мірою основний зміст і розривають заявлені в дисертаційній роботі досягнення.

Оформлення дисертації та автореферату

В результаті вивчення роботи, аналізу, змісту та представлених результатів дисертаційної роботи, автореферату, опублікованих наукових праць і матеріалів апробаційного характеру, встановлено, що дисертація Трегуб Юлії Євгенівни «Удосконалення методів формування та державної реєстрації санітарно-захисних зон в Україні» є завершеним науковим дослідженням, де вирішено актуальне завдання і досягнуто поставлену мету. За змістом і оформленням дисертація відповідає вимогам пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», а також паспорту спеціальності 05.24.04 «Кадастр і моніторинг земель».

Загальний висновок про дисертаційну роботу

Детальний аналіз дисертації Трегуб Юлії Євгенівни «Удосконалення методів формування та державної реєстрації санітарно-захисних зон в Україні», дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності та ступеня обґрунтованості основних наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, а також загальної оцінки роботи.

Дисертаційна робота Трегуб Юлії Євгенівни на тему «Удосконалення методів формування та державної реєстрації санітарно-захисних зон в

Україні» є завершеною виконаною на високому професійному рівні науково-дослідною роботою. Для роботи характерна новизна та практична цінність.

В ній отримано нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що в сукупності удосконалюють існуюче інформаційне та методичне забезпечення формування санітарно-захисних зон.

Тема дисертаційної роботи, її зміст та основні результати повною мірою відповідають паспорту спеціальності 05.24.04 – Кадастр та моніторинг земель та вимогам «Положення про порядок присудження наукових ступенів» (пп. 9,11, 12, 13, 14).

Виходячи з зазначеного, можна зробити висновок, що Трегуб Юлія Євгенівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.24.04 – «Кадастр та моніторинг земель».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри
землепорядкування та кадастру
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
доктор технічних наук, доцент

Р.І. Беспалько

